

Od hipertekstualnih utopija do kooperativnih net-projekata

Premda izgleda da uvjeti za umrežavanje raznih medija postaju sve složeniji, umjetničke (ne-afirmativne) metode upotrebe umreženih sustava ipak počinju polako evoluirati.

Artistički rajevi hipermedija, nasuprot analognim medijima (pisanje, film, radio, TV), nisu više predstavjački metaforički strojevi: oni se ni na što ne referiraju, nego jednostavno očekuju naš input, akcije i reakcije. Iako je radikalna tranzicija medija, od gramofona, filma, pisaaćih strojeva, do CD-a, videa i računala radikalno promijenila osobne, kulturne i političke parametre informacijskih procesa - temelji literarne kulture (autorstvo, izdavačko pravo, radni i proizvodni karakter medijskih dokumenata koji se razmjenjuju...), tek se sada, brzim širenjem digitalnih medija, počinju tresti. Tehnike i prakse nelinearnih oblika života, mišljenja i proizvodnje sada postaju standardne operacije u, unutar, preko, pod i oko novih medija.

Time se mjesto proizvodnje znanja i kulture premješta na eksternalizirane mreže najrazličitijih medijskih konfiguracija. "Klasična" (bilo manipulirana bilo spremna biti mobilizirana) publika koju su proizveli buržoaski ili masmediji više ne

postoji - pitanje medijskih veza, ili umrežavanja, sekvenci i međusobnih odnosa prema "nabojima" (mješavinama tekstova, slika, zvukova, interakcija) koji cirkuliraju mrežom postat će odlučujuće za tele-političku kulturu - za umreženo kruženje javnih slika, tekstova i multimedije.

HIPERMEDIJSKE UTOPIJE

Hipermediji nude mjesta s kojih se može skočiti, informacijske čvorove, intenziviranje, adrese na mreži, fragmente koji moraju biti upotrijebljeni, ukradeni, prođeni, "hranjeni". Sami po sebi, oni ne znače ništa. Hipermedijski dokumenti ne mogu biti jednostavno "emitirani" ili "primljeni" - oni sadrže momente aktiviranja, pozive za manipuliranje sintakse i strukture medija, pozive na otkrivanje novih svjetova, mikroprostora i sredina u stvarnom vremenu, sadrže ekstenzije iza rastera i rezolucije monitora: - multikulturalne i interdisciplinarne razmjene tekstova, slika, zvukova, nasuprot jednodimenzionalno podešenim kanalima medija za masovnu komunikaciju - razvoj opće svjetske mreže, zajedničku sredinu za elektronsko pisanje kao preliminarni model jedne hipermedijske kulture -

mišljenje kao putovanje kroz mreže informacija - slobodan pristup mrežama, arhivima, bankama podataka, medijima... Svatko treba stvarati poeziju!

MREŽNE UTOPIJE

Svaka utopija je mreža. Postoje zatvorene mreže (religija, meditacija, aura klasične umjetnosti, knjiga kao zatvoreni tekst, masovni mediji...) i otvorene mreže (ljubavne veze, društvene utopije, otvorena umjetnička djela koja dopuštaju sudjelovanje, ekološki ciklusi, telefonski sustav, digitalizirane telematske mreže, otvoreni tekstovi, interakcija, hipertekstovi). Društvene mreže mogu se naći među umjetničkim skupinama i zajednicama (Kobra, Fluxus, Situacionisti), kao i u mnogim inicijativama kontrakulture od 1968.

godine (od zadruga za proizvodnju hrane, komuna, susjedskih grupa, do medijskih kooperativa i socio-kulturnih centara). Svejedno, bilo bi pogrešno misliti da Mreža-Rad-Koncepcija (Network-Concept) ima utopijski karakter: na kraju krajeva, "sustav" (totalitarne ili tehno-kratske države, buržoazije, obitelji, itd.) također je složena mreža dispozicija: transmisije, skladištenja, distribucije i kontrolnih mehanizama. Tek jedna vrlo specifična upotreba mreža može biti utopijska. (Na primjer, mrežni "radio" iskorišten je u fašizmu kao središnja distribucijska jedinica za propagandu, dok se u revolucionarnoj borbi Tupamarosa upotrebljava kao mobilni gerilski komunikacijski sustav - "fašističko središtenje" transmisija nasuprot rizomatskim, nomadskim mrežama.)

A N D R E A S B R O E C K M A N N

Umjetnost u elektronskim mrežama

Elektronske mreže oblikuju novu javnu sferu s političkom, komercijalnom i kulturnom dimenzijom, i vrlo je važno i za umjetnike i za medijske aktiviste zahtijevati dio ovog novog prostora za nezavisne, nekomercijalne aktivnosti. Trenu-

tno smo još uvijek u tranzicijskom razdoblju, i način na koji će mreže izgledati ovisi u dobroj mjeri od načina na koji ćemo se njima koristiti i kako ćemo ih razvijati. Ne treba biti previše optimističan. Globalni bandwidth prodan je komerci-